

Москва! Байр-бахин чигн аюгъар, батлгдх зурагъин чигн учрар, хүүв-селвгин чигн тōлā хол-ōорхи газрас хурлдан энд болна.

Москва! Кавказин манъхи уулин белās, Колыман алтта тайгагъас, тачкинн киитн Салехардас, тōмр цутхлнъта Уралас, Хальмгин нарта теегās, хад уулта Алтайгъас — Тōрсинā альк чигн захас чамур байрта темцсн, оln-āмтнā келнā билгин зōбр бийдāн авсн ūгин урчуд цуглрджацхана. Ūгин эрдмтирин хург деер оln-зūсн джилин байн кōрнътā алдр орс литературин чигн, одахн бичг медсн мōст далан эргнā улсин чигн, дорд ūзгин цолвнъ болсн не зеегтā «Джанъгърин» кел шинъгасн Хальмгин чигн элчир цуглрхмн.

Эн хург — Āрāsāн Федерацин оln келнā урн ūгин байрин хūрм. Теегъарн чигн оln, тоомсарн чигн өргт Āрāsā зврāннъ кесг келн улстан шин организац — литературин, урн ūгин ниiccā төгтаджана. Эн ниiccāн Федерацин оln келн улст коммунизм тосхлгъна дāāч нōнднъ — урн сāāхн литературнъ цаарандан делгрхднъ келдж болшго ик дōнъгāн кūrghнъ лавта.

Орс советск бичāчирин нарт делкād туургсн урн

зөңъялмуд (үлгүрлхд, Шолоховин «Төвшүн Тень», Хальмгдсн эмнг газр», «Нүүнā тāvсн хōв», Фадеевин «Залу гвардий», Леоновин «О-шугъу модн», Фединā «Түрүн байрмуд», «Эгл биш зун», Твардовскийин «Василий Теркин», «Ууджмин цаад ууджм») мана бичāчирт, шūлгчирт ūлгūr болдг мōн. Одгā цагла ниiccдж ирлцджāх, шинās гарчах тōрмūd хагълджах Тендряковин, Троепольскийин, Овечиннā, Закруткиннā келврмūd ркс мана дорас өсджāх бичāчирт икār дōнъгāн кūrghнāнā.

Казахстана бичāчирин хургт келсн ūгдāн М. А. Шолохов гāрд дахан (ūrāн) нисдг дасххларн, дживрārн өргād, дорагшан буулгълго улм-улмар өддāн гаргъад йовдмн гилā.

Тер мет алдр орс литератур багъ келн улсин литературин өслтд кезā чигн дōнъ болдг бāāsн, ода нег ниiccāнд орсна хōөн нег ūлū туслмджан кūrghдж, өслтинъ дōнънād йовхнъ мел ил.

Партин XXI хургт батлгдх долан джилин зура—кūч-кōлснā делгрлтин эрнн булгнъ болв. Мана оln-āмтн элдв гидг өргмджтāгъār унтад, эн алдр хургур шин диил-

врмūdин белгтā ирхār нииджāнā. Тедū мет, шин, агъу ик зура урн ūгин делгрлтин ширгшго булгнъ болдж гарв.

Хальмг советск литератур кезād чигн социализм тосхлгънд гūdжрāч болдж өрлцджала. Āрāsāн бичāчирин негдгч хургт мана литератур хара биш оln шин дегтрмūdтā, зōвār ик диилвртā ирджāнā. Хальмг бичāчирин III хургт болдж өрлцсн орс бичāч ūр А. В. Софронов «бичāчн гар өдгā цагин сутцн деер тасрхан уга бāāх зōвтā» гидж келснъ чик.

Кūч-кōлсāн арвлл уга коммунизмин тосхлтд гūdжрдж йовх мана республикин малчирт, тārāчирт, тосхачирт мана бичāчир кезā чигн онъган өгч, кūч-кōлсчирин арūн седил тодрха кевār умшачирт ūзүлдж, шин тоотиг. өмн нūūrт йовгч тоотиг оlnд илдкдж, оlnа дамшлтд хūврādжāх кūндтā ик даалгъврта.

Мана бичāчирин ик зунъ эндр өдрин диилвртā йовдлмудт тūdл уга хārū өгч, урн келārн шиниг батлдж, хучн, хоцрлтта хамгиг шалгъдж, чинрārн дūūrнъ, чимлгъārн сāāхн зөкъялмуд бичнā. Эдн заагт Сян-Белгин Хасрин, Нармин Морхаджин, Хонъна Михаилин, Санъ-

гьджин Бөсян, Балакан Алексейин нанъ чигн бичāчирин нер заадж бояхмн. Одгā цагин, эндр өдрин тōр хагъллгънд өрлцдж, ик агъута зөкъял, тūūk бичджāх улсас Нармин Морхаджин нер темдгладж бояхмн. Танъгъчин өслт-бослтд саалтг болгч, медрлāн, бийиннъ хāлāцārн оlnас хоцрсн ūүлдāчириг партийн кевār өлнд илдидж ūзүлджāх зөкъял гидж бичāчин сūүлнък, барлгдад уга тūүнинъ ūилдж болхмн.

Хонъна Михаилин аринч, хоома, хууриг, аля-азд улсиг хорта ūгār шарджāх шūвтрлгч шūлгūd умшачирт, радио сонъсачирт икār таасгднā.

Мана республик, Āрāsāн өлн бūлин негнъ, өлнā дегц ишкдллā кōлāн негдūядж, хоцрлт угагъар коммунизмин хаалгъар алхмндж, коммунизмин долан джилин зурв нūцālгънд өрлцджāнā. Мана эконемик—мал. Малчир—мана республикин гол ūүлдāчир. Теднā теевэр, седвār, дамшлт урн ūгār ūзүллгън—мана бичāчирин эрнн тōрнъ. Малчирин, тосхачирин диилврмūd ūзүлсн, урн сāāхн зөкъялмуд бичдж, партин шиндврār төгтсн Āрāsāн бичāчирин ниiccāнд хальмг бичāчир белгāн өгхднъ ицхмн.